

הציקר לא לביוס אחות,
אשרינו שיש לנו אימא כלאת

שתקה באברה
ואילתה הסודות

בס"ד

מפתח הכלל מתוך אמונה לפרשת "ויצא" / מירב מזגני

גבורתה של אימא רחל

1. מדוע לא התגלתה התרמית מיד?

כדי להינשא לרחל אהובתו, עבד יעקב שבע שנים. כל אותן שנים מצפה רחל לרגע הגדול בו תינשא לאהובה, אך בליל החתונה לוקח לבן אביה את לאה אחותה הבכירה במקומה ומכניס אותה תחת החופה במקומה. בבוקר מגלה יעקב את התרמית.

קראו את הפסוק:

"וַיְהִי בַבֹּקֶר וְהִנֵּה הוּא לְאֵה. וַיֹּאמֶר אֶל לָבָן: מַה זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי? הֲלֹא בְרַחֵל עַבְדָּתִי עִמָּךְ, וְלָמָּה רַמִּיתִנִּי?"

כיצד לדעתכם לא גילה יעקב את התרמית כבר בליל החתונה?
רש"י שואל על כך ועונה. קראו את דבריו:

ויהי בבוקר והנה היא לאה: אבל בלילה לא הייתה לאה?
לפי (אלא) שמסר יעקב לרחל סימנים, וכשראתה רחל שמכניסין לו לאה אמרה עכשיו תכלם אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים.

אמא

חז"ל לא מספרים מה היה הסימן, הסוד המשותף של יעקב ורחל, אותו סוד שימנע את התרמית ממנה חשש יעקב. אילו הייתם במקום יעקב - איזה סימן הייתם נותנים לרחל?

אמא

• מדוע לדעתכם החליט יעקב למסור לרחל סימנים?

• מה עשתה רחל עם הסימנים? מדוע עשתה זאת?

• הסבירו מה גרם ליעקב לחשוב שלאה היא רחל.

2. נפתלתי עם אחותי.

בהמשך הפרשה כאשר נולד נפתלי (בנה של בלהה שפחת רחל) מתברר שמעשה הוויתור לא היה קל בכלל.

קראו את הפסוק: "וַתֹּאמֶר רָחֵל: נִפְתָּלִי אֱלֻקִּים נִפְתָּלִיתִי עִם אָחֹתִי גַם יָכַלְתִּי; וַתִּקְרָא שְׁמוֹ נִפְתָּלִי".

"נפתלתי עם אחותי" מה זה אומר? היעזרו בפירוש 'תוספות השלם' שלפניכם:

הציקר לא לבניש אחות,
אשרינו שיש לנו אימא כלאת

שתקה באברה
ואילתה הסודות

נפתלתי עם אחותי: התלבטתי בליבי ונאבקתי ביצרי בעניין אחותי, שעשיתי את אחותי כלה... שמסרתי סימן לאחותי, וזה ראה הקב"ה... גם יכולתי: אכן יכולתי לעמוד בכל 'הנפתולים', וניצחתי. לשון אחר: כבשתי את יצרי..." (תוספות השלם ג' ע"מ קנ"ו).

- סמנו את המילים שמבארות את המילה 'נפתלתי'.
- מול מי נאבקה רחל? בחרו את התשובה הנכונה:
 1. עם אחותה לאה
 2. עם היצר בעניין אחותה לאה
- כיצד מתפרשת המילה 'עם' בפסוק.
- מי ניצח במאבק?
- אנו מבדילים בין גבורה פיזית לגבורה רוחנית. איזה סוג של גבורה מגלה רחל?
- כתבו דו שיח קצר בין רחל לבין היצר. המחישו את הקושי ואת הגבורה של אימא רחל.

3. **שכר לפעולתה.**
אחרי לידת נפתלי זוכה רחל לבן שייולד מרחמה:
"וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת רָחֵל; וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶלְקִים, וַיִּפְתַּח אֶת רֶחֱמָה".
 - "ויזכור אלוקים" מה בדיוק עלה בזיכרון ה'?היעזרו בפירושים שלפניכם.

זכר לה שמסרה סימניה לאחותה (רש"י)

"מה זכירה זכר לה? שתיקה ששתקה
לאחותה בשעה שהיו נותנין לו את לאה.
הייתה יודעת ושותקת" (בראשית רבה)

- מה דומה בשני הפרושים?
 - מה שונה?
 - מה לדעתכם דורש גבורה גדולה יותר, לשתוק ולא לגלות על התרמית ליעקב או לפעול ולסייע להצלחת התרמית?
- נזכור תמיד עד כמה התאמצה רחל אמנו למנוע בושה מאחותה עד שהקריבה את טובתה האישית. בסופו של דבר מתברר שהדבר היה מאת ה' ובית ישראל קם ונבנה מרחל ומלאה.**

הציקר לא לביוש אחות,
אשרינו יש לנו אימא כלאת

שתקה באברה
ואילתה הסודות

דבר תורה לפרשת "ויצא"

יעקב עבד עבור רחל שבע שנים. בסופן מחכה להינשא, כמו שהובטח לו, לרחל אשר אהב. כל אותן שנים מצפה רחל לרגע הגדול, אך בליל החתונה לוקח אביה את לאה אחותה, מלביש אותה בשמלת כלה ומכניסה לחופה עם יעקב – במקומה, במקום רחל. רחל, על אף הקושי, לא רק ששותקת כדי לא להכלים אחות אלא נוקטת יוזמה ומגלה לה את הסימנים, את הסודות שגילה לה יעקב למקרה שירומה. את הקושי הרב למעשה מתארת רחל עם הולדת נפתלי: "ותאמר רחל: נפתולי אלקים נפתלתי עם אחתי גם יכלתי; ותקרא שמו נפתלי". 'נפתלתי עם אחותי': התלבטתי בליבי ונאבקתי ביצרי בעניין אחותי, שעשיתי את אחותי כלה... שמסרתי סימן לאחותי, וזה ראה הקב"ה... 'גם יכולתי': אכן יכולתי לעמוד בכל 'הנפתולים', וניצחתי (תוספות השלם ג' ע"מ קנ"ו). רחל כבשה את יצרה ונלחמה בגבורה כדי להציל את אחותה מבושה גדולה. ואכן ניצחה רחל במאבק הקשה. אחרי לידת נפתלי זוכה רחל לבן שייולד מרחמה: "ויזכר אלקים את רחל; וישמע אליה אלקים, ויפתח את רחמה". שואל בעל המדרש: "מה זכירה זכר לה? שתיקה ששתקה לאחותה בשעה שהיו נותנין לו את לאה. הייתה יודעת ושותקת". נלמד מאימא רחל להתגבר ולוותר לשתוק גם כשמתחשק לצעוק. כי איזהו גיבור? הכובש את יצרו.

חידות וחידודים / מוריה שטרן, צוות כתיבה יסודי חמ"ד

מה נכון?

כתבו נכון / לא נכון לגבי המשפטים הבאים

- א. שמו של הר הגלעד שונה ל"גר שהדוּתא" - _____
- ב. לביתה של לאה קראו דבורה - _____
- ג. לבן היא אח של רבקה, אימו של יעקב - _____
- ד. יעקב רצה לעבוד שבעה חודשים ובתמורה לשאת את רחל לאישה - _____
- ה. זלפה הייתה שפחת רחל - _____
- ו. לוי הוא הבן הבכור של לאה - _____

הציקר לא לביוס אחות,
אשרינו שיש לנו אימא כלאת

שתקה באכורה
ואילתה הסודות

מה חסר? השלימו לפי הפסוקים.

- א. ויחלום והנה _____ וראשו _____ והנה מלאכי אלוקים
" (כ"ח, י"ג) _____
- ב. "והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת _____ " (כ"ח, י"ד)
- ג. "ותקרא את שמו יוסף לאמור _____ " (ל', כ"ד)
- ד. ויאמר יעקב כאשר ראם _____ ויקרא שם המקום
" (ל"ב, ג) _____

בלשון הפרשה

כתבו את המשפטים הבאים בלשון הפרשה

- א. יעקב עצר בדרך כי השמש שקעה (כ"ח, י"א) _____
- ב. עוד צהריים, למה כבר סיימתם את המרעה? (כ"ט, ז') _____
- ג. בלי ילדים אין לי חיים! (ל', א') _____
- ד. יעקב התעשר מאוד (ל', מ"ג) _____
- ה. לבן התייחס אל יעקב באופן שונה מהרגיל (ל"א, ב') _____

מה הקשר?

מתחו קו בין שתי מילים
הקשורות האחת לשנייה

הר	חיטים
קציר	השמיים
פי	ללבוש
שער	הגלעד
בית	אלוקים
לחם	אלוקים
בגד	לאכול
מלאכי	הבאר

המצווה בפרשה – וויתור

לא תמיד קל לוותר, במיוחד לא כאשר זה "על חשבוננו".
רחל הצליחה לשים בצד את הציפייה שלה להינשא ליעקב
ואת שנות ההמתנה הארוכות. ברגע האמת היא ידעה מה
עליה לעשות – לוותר. העיקר שלא לא תתבייש. תחשבו
מה זה לעמוד מול אולם הומה מפה לפה ופתאום מתגלה
שהכלה מזויפת... רחל לא יכלה לשאת את המחשבה הזו,
ומסרה ללאה את הסימנים שקבעה עם יעקב. רחל וויתרה
למרות הקושי הגדול. שנזכה ללמוד ממנה.

הציקר לא לבניש אחות,
אשרינו שיש לנו אימא כלאת

שתקה באברה
ואילתה הסודות

שאלת אתגר:

יעקב מבקש מלבן שכר תמורת שנות
עבודתו המסורות. כתבו מה ביקש
יעקב ומה קרה בפועל. לאחר מכן
חישבו מדוע לבן שינה את התנאי ומה
שוב קרה, ומה ניתן ללמוד מכך...

מידה בפרשה – זמן זה דבר יחסי...

יעקב אבינו מגיע לבית דודו, אחי אמו, לבן הארמי. מנהג
הימים ההם היה לשאת את האישה אותה רוצה הבן
תמורת עבודה סמלית. לבן דרש שיעקב יעבוד שבע שנים
תמורת ביתו רחל, ואכן כך היה. התורה מתארת בקצרה
ואומרת: "ויעבוד יעקב ברחל שבע שנים, ויהיו בעיניו
כימים אחדים באהבתו אותה". כאשר האדם נהנה
מעבודתו – הזמן טס, אולם כאשר אין הנאה מהעניין –
הזמן כאילו עומד מלכת ולא זז. כך גם כאשר האדם
מצפה לאירוע חשוב, למשל טיול גדול – הוא לא מגיע,
אבל כאשר האירוע מתרחש הזמן טס במהירות. איך
הדבר קורה בדיוק להפך אצל יעקב? איך שבע שנים
הופכות להיות אצל יעקב אבינו "כימים אחדים"?
התשובה היא שעלינו למצוא טעם ועניין בכל רגע בזמן
הציפייה. כך גם נהג יעקב אבינו. אם נלך בדרכיו, גם זמן
ההמתנה יעבור ביעף.